Förslag till vattenskyddsområde och vattenskyddsföreskrifter för Hallstahammars vattentäkt

Innehållsförteckning

1 INLEDNING 4

1.1 Vattentäkten 4

1.1.1 Gällande vattenskyddsområde 4

1.2 Hydrogeologi 5

1.3 Tillrinningsområde 6

1.4 Vattenkvalitet 8

1.5 Risker i området 8

1.5.1 Riskanalysen 8

1.5.2 Huvudstudie för Kanthal 9

2 FÖRSLAG TILL AVGRÄNSNING AV VATTENSKYDDSOMRÅDET 10

3 MOTIV TILL AVGRÄNSNING 11

3.1 Avgränsning av primär skyddszon 11

3.1.1 Primär skyddszon norr 11

3.1.2 Primär skyddszon söder 11

3.2 Avgränsning av sekundär skyddszon 12

3.2.1 Grundvattenmagasinet 12

3.2.2 Strömsholms kanal och Kolbäcksån 13

4 FÖRSLAG TILL VATTENSKYDDSFÖRESKRIFTER 13

1 § Kemiska produkter 13

Primär skyddszon 13

Sekundär skyddszon 13

2 § Bekämpningsmedel 14

Primär och sekundär skyddszon 14

3 § Växtnäring 14

Primär och sekundär skyddszon 14

4 § Fordonstvätt 14

Primär och sekundär skyddszon 14

5 § Avloppsvatten 14

Primär och sekundär skyddszon 14

6 § Hantering av avfall mm 15

Primär skyddszon 15

Sekundär skyddszon 15

7 § Täktverksamhet, schakt- och anläggningsarbete 15

Primär skyddszon och sekundär skyddszon 15

8 § Energianläggningar och brunnar 16

Primär skyddszon 16

Sekundär skyddszon 16

9 § Väghållning 16

Primär skyddszon 16
10 § Allmänna bestämmelser 16
4.1 Definitioner av begrepp 17
5 TILLSYN OCH PRÖVNING ENLIGT VATTENSKYDDSFÖRESKRIFTERNA 19
6 MOTIV TILL FÖRESLAGNA FÖRESKRIFTER 19
1 § Kemiska produkter 19
2 § Bekämpningsmedel 19
3 § Växtnäring 20
4 § Fordonstvätt 20
5 § Avloppsvatten 20
6 § Hantering av avfall m.m. 20
7 § Täktverksamhet, schakt- och anläggningsarbete 20
8 § Energianläggningar och brunnar 21
9 § Väghållning 21
7 RISKER SOM INTE KAN AVHJÄLPAS MED FÖRESKRIFTER 21

Bilaga 1 Riskanalys (ELVA AB, 2017)
Bilaga 2 Kartor över föreslaget vattenskyddsområde

1 Inledning

Hallstahammars kommun påbörjade 2014 arbetet med att upprätta nytt vattenskyddsområde för kommunens vattentäkt. ELVA AB genomförde en riskanalys 2017 och tog utifrån denna fram förslag till avgränsning av vattenskyddsområde och föreskrifter. I samband med att Mälarenergi Vatten bildades övergick ansvaret för uppdraget dit. Under 2023 fick Tyréns i uppdrag att ta fram ett nytt förslag till vattenskyddsområde och föreskrifter utifrån befintligt underlagsmaterial.

Det förslag som arbetats fram ska revideras för att följa gällande lagkrav och uppfylla kraven i HaV:s Vägledning för vattenskyddsområde (2021:4) som publicerades 2021. Syftet är också att inkludera ytvattentäkten i skyddsområdet.

Uppdraget till Tyréns har varit att komplettera befintligt material med nytt förslag till vattenskyddsområde med tillhörande vattenskyddsföreskrifter samt motivera förslaget. Revideringen utgår ifrån följande underlag:

- Strömsholmsåsen - Risk- och sårbarhetsanalys för grundvattentäkter, daterad 1990-12-12 (Hallstahammars kommun, 1990)
- K 49, Grundvattentillgångar i Västerås och Hallstahammars kommuner (SGU, 2006)
- Hydrologiska beräkningar Kolbäcksån, PM (WSP, 2016)
- Riskanalys av Hallstahammars föreslagna vattenskyddsområde (ELVA AB, 2017)
- Klorerade lösningsmedel i anslutning till områdena KVV och BIM, Kanthal, Hallstahammar, huvudstudie (Geosigma, 2021)
- Förslag till vattenskyddsföreskrifter 2023-03-14 (utkast, Hallstahammars kommun, 2023)
- Förslag till utbredning av vattenskyddsområde (utkast, ELVA AB 2014)

Ingen ny riskanalys har gjorts. ELVA:s riskanalys biläggs denna rapport (bilaga 1). Riskanalysen har kompletterats med en huvudstudie för Kanthal och förslaget har reviderats därefter. Resultatet av huvudstudien beskrivs i avsnitt 1.5.2.

1.1 Vattentäkten

Hallstahammars vattentäkt består idag av två brunnsområden, infiltrationsbassänger och ytvatteninntag. Vid Kolbäck finns en mindre reservvattentäkt. Hallstahammars vattentäkt är huvudvattentäkt i kommunen och ett reservalternativ som helt kan ersätta vattentäkten saknas.

Tidigare fanns brunnar och bassänger på fler ställen längs åsen, både norr om dagens brunnsområde vid vattenverket och vid Kolbäck. Dessa har av olika anledningar tagits ur bruk. Samtliga brunnsområden omfattas av nu gällande vattenskyddsområde.

1.1.1 Gällande vattenskyddsområde

Det finns idag ett vattenskyddsområde för Hallstahammars vattentäkter i Strömsholmsåsen. Vattenskyddsföreskrifterna beslutades 1997- 01-15. Utbredningen av vattenskyddsområdet har dock inte förändrats sedan 1960-talet.

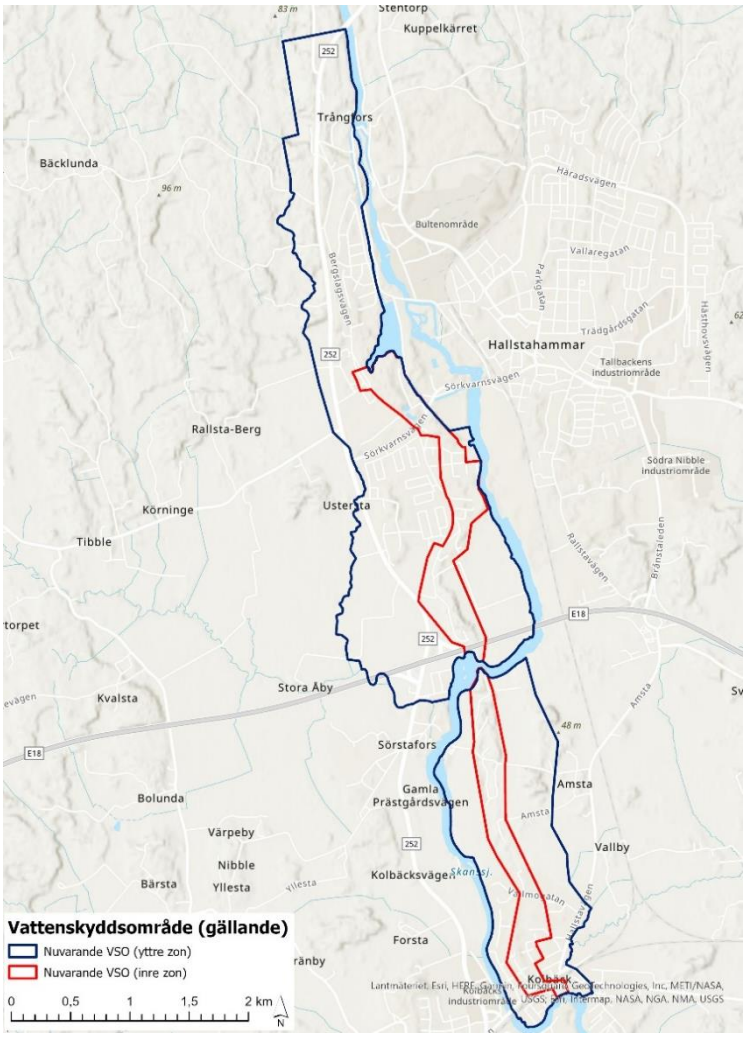

Figur 1 Nu gällande vattenskyddsområde för Hallstahammars vattentäkter i Strömsholmsåsen.

1.2 Hydrogeologi

Hallstahammars vattentäkt baseras på grundvatten från Strömsholmsåsen. Kapaciteten förstärks genom konstgjord infiltration av vatten från Strömsholms kanal, som förses med vatten från Kolbäcksån. Åsen löper längs Kolbäcksån från Åmänningen till Mälaren.

Det finns begränsat med undersökningar av hydrologiska och hydrogeologiska förutsättningar i området kring Hallstahammar och de beräkningar som togs fram av WSP 2016, har baserats på befintligt underlag. För att kompensera för osäkerheterna har konservativa antaganden gjorts i beräkningarna. De transporttider som av WSP räknats fram för grundvattenmagasinet motsvarar transport i åskärnan, där grundvattenströmningen är som snabbast.

Grundvattenförhållanden i åsen beskrivs också i SGU:s rapport K 49 från 2006.

1.3 Tillrinningsområde

Kolbäcksåns tillrinningsområde inom Hallstahammars kommun visas i figur 2. Underlaget är SMHI:s karta över delavrinningsområden, hämtat från vattenmyndigheternas databas.

SGU redovisar inget tillrinningsområde för Strömsholmsåsen i sina kartmaterial. Om grundvattenmagasinets tillrinningsområde antas följa topografin så begränsas det av Kolbäcksåns avrinningsområde inom kommunen i väster. I höjd med Hallstahammars tätort omfattar det även ett delavrinningsområde öster om Kolbäcksåns avrinningsområde.

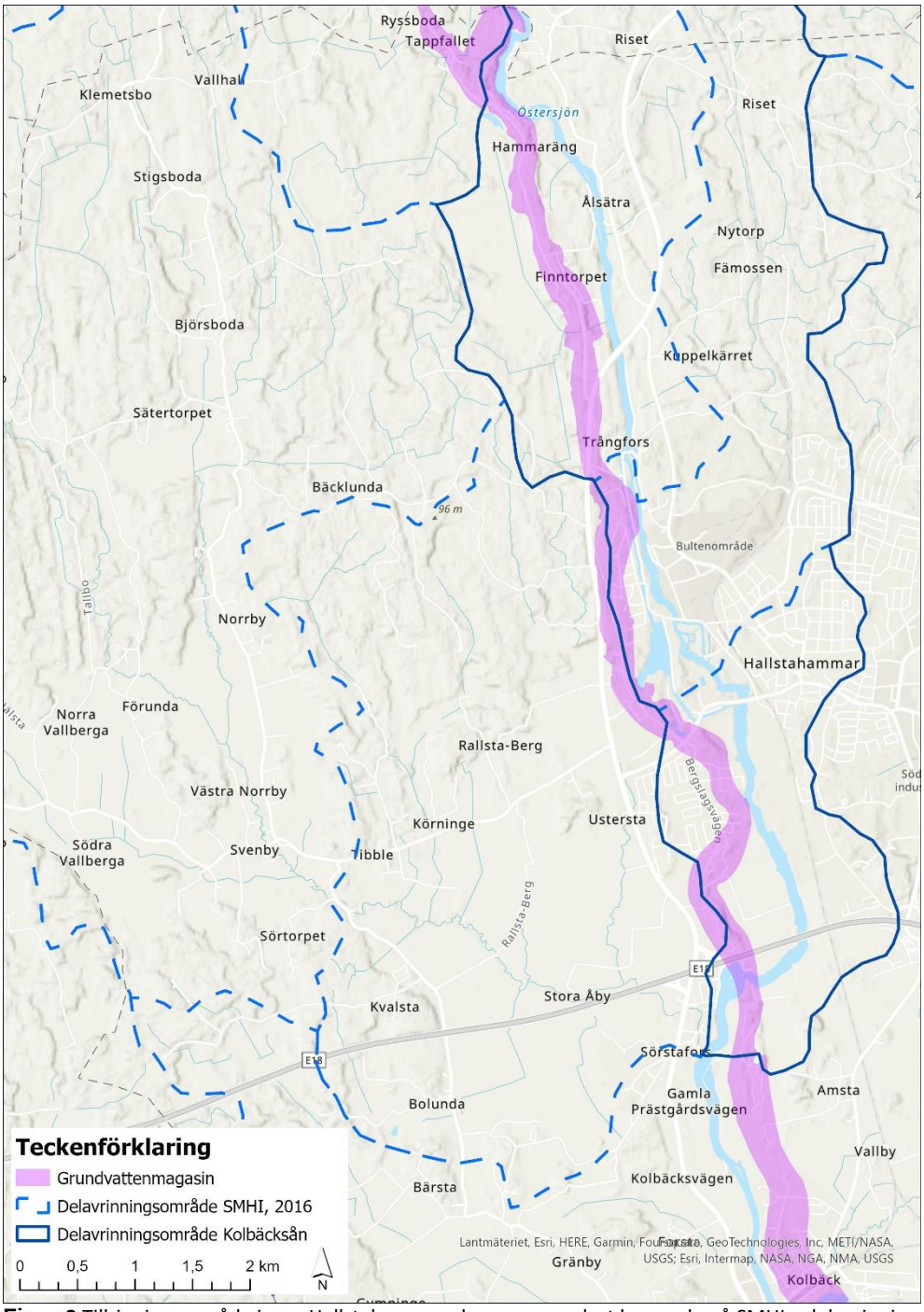

Figur 2 Tillrinningsområde inom Hallstahammars kommun, endast baserade på SMHI:s delavrinningsområden för ytvatten.

1.4 Vattenkvalitet

Uppdraget att revidera vattenskyddsområdet som ELVA fick 2014 baserades delvis på att det förekommit förhöjda fluoridhalter i vattentäkten. Livsmedelsverket bistod Hallstahammars kommun i arbetet och i samband med detta påpekades att Kolbäcksån borde inkluderas i vattenskyddsområdet.

Provtagning vid vattentäkten i samband med huvudstudien för Kanthal påvisade PCE (se avsnitt 1.5.2). Halterna är låga i förhållande till gränsvärdet för dricksvatten.

Fluoridhalterna är ibland förhöjda och överskrider då gränsvärdet för dricksvatten. Utöver detta är vattenkvaliteten god.

PFAS har också provtagits och halterna i vattentäkten ligger under Livsmedelsverkets kommande gränsvärde för dricksvatten.

1.5 Risker i området

1.5.1 Riskanalysen

Riskanalysen som ligger till grund för det tidigare förslaget är gjord för tidigare föreslagen primär och sekundär skyddszon (ELVA AB, 2017). Det tidigare förslaget togs fram av ELVA AB.

De riskerna inom primär zon som fått högsta riskklass (riskklass 3) är följande enligt riskanalysen:

- Läckage från avloppsledning (yt- och grundvatten)
- Energianläggningar (grundvatten)
- Släckvatten (yt- och grundvatten)
- Utsläpp från förbränningsmotor på ”sjö” (yt- och grundvatten)

För sekundär skyddszon finns inga risker som fått riskklass 3.

Markanvändningen nära vattentäkten och inom föreslaget vattenskyddsområde består till stora delar av bebyggelse. Risker kopplat till detta är därför viktiga att beakta. Eftersom kapaciteten i vattentäkten förstärks genom konstgjord infiltration är även sjöfart på kanalen/ån en risk för vattentäkten.

En ny översiktsplan för Hallstahammars kommun pågår sedan 2022. I dagsläget finns inga pågående detaljplaner inom det gällande vattenskyddsområdet. Det finns ett mindre antal obebyggda tomter i Kolbäcks samhälle.

1.5.2 Huvudstudie för Kanthal

2021 genomfördes en huvudstudie för Kanthal i syfte att utreda riskbilden och utreda hur föroreningarna från verksamheten spridits. I huvudstudien konstaterades att åsmaterialet även återfinns under ån i höjd med deras fastighet. Det har också konstaterats att åsen står i hydraulisk kontakt med grundvattnet under fastigheten genom relativt genomsläppliga lager av morän. Trots att moränen överlagras av täta lerlager har föroreningar (PCE) spridits från Kanthals fastighet till observationsrör vid vattentäkten. I dagsläget är halterna låga i förhållande till Livsmedelsverkets gränsvärden för dricksvatten hos användaren. I huvudstudien konstateras dock att det inte går att utesluta att halterna i grundvattnet i åsen ökar om inte åtgärder vidtas vid Kanthal.

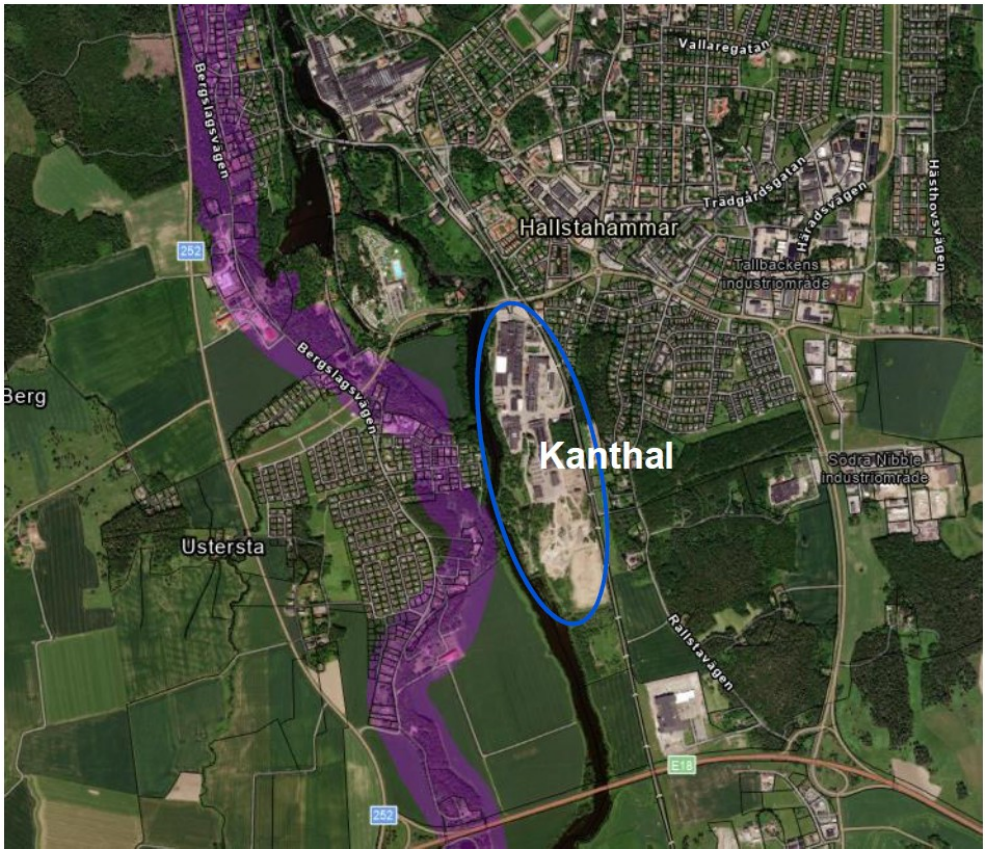

Figur 3 Kanthals fastighet öster om Kolbäcksån. Lila område är grundvattenmagasinet enligt SGU:s kartunderlag.

2 Förslag till avgränsning av vatten-skyddsområdet

Föreslaget vattenskyddsområde består av en primär och en sekundär skyddszon. Inom de två skyddszonerna gäller olika föreskrifter som presenteras i kapitel 4 nedan. Kartor med större upplösning finns i bilaga 2.

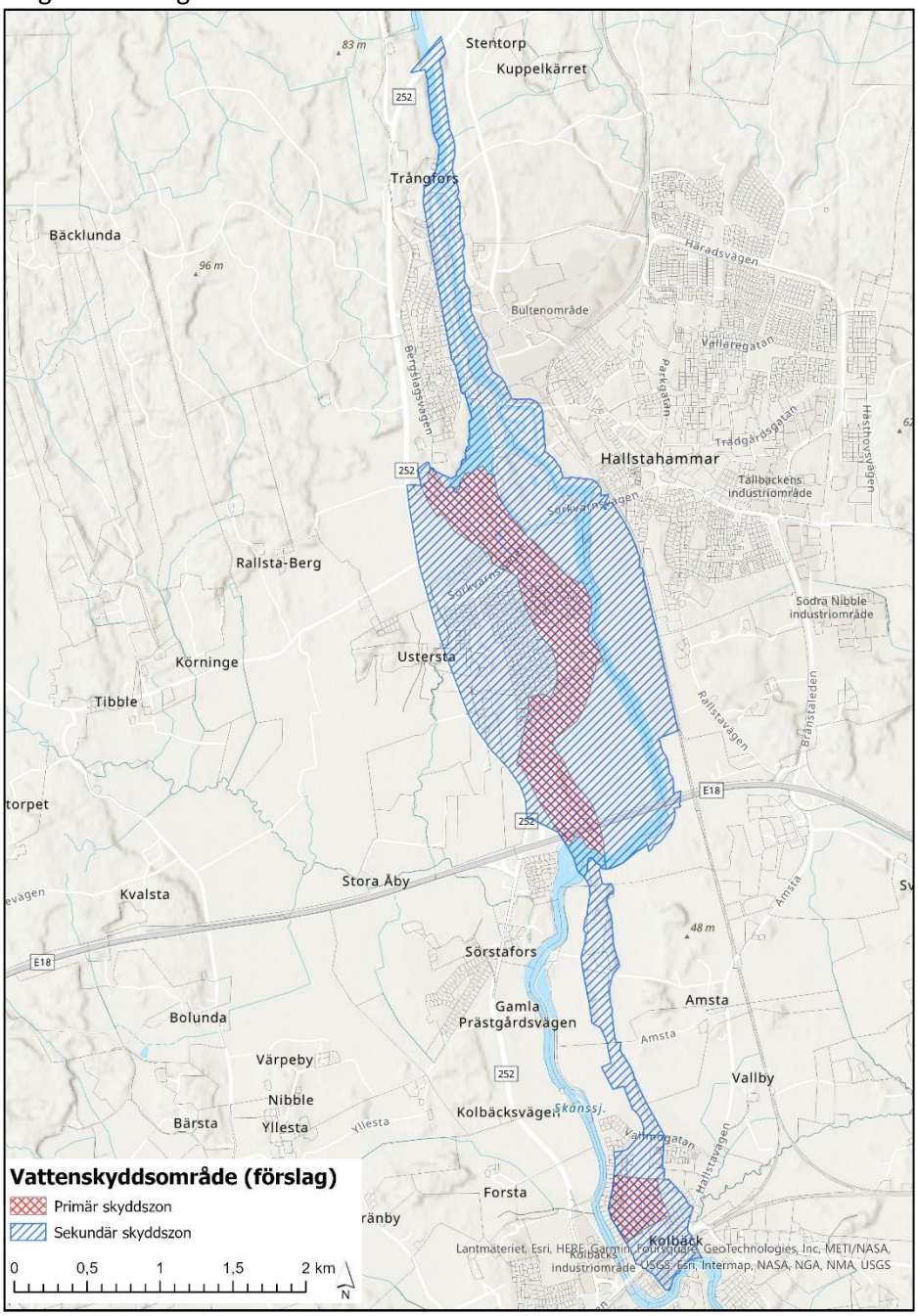

Figur 4 Förslag till avgränsning av vattenskyddsområde.

3 Motiv till avgränsning

Avgränsningen av vattenskyddsområdet baseras på:

- hydrogeologiska förhållanden,
- rinntider i vattendrag och
- risker i tillrinningsområdet.

Det har gjorts få hydrogeologiska undersökningar i Strömsholmsåsen. Det gör att beräkningar av transporttider i åsen endast kan göras schablonmässigt. Istället har avgränsningen för grundvattenmagasinet baserats på bedömning av sårbarhet och risker.

3.1 Avgränsning av primär skyddszon

3.1.1 Primär skyddszon norr

Den primära zonen har avgränsats för att omfatta områden nära den norra vattentäktens två brunnsområden, där grundvattenmagasinet går i dagen I detta område är sårbarheten för förorening stor.

I norr har primär zon avgränsats efter SGU:s avgränsning av den mer vattenförande delen av grundvattenmagasinet, med anpassning till vägar och fastighetsgränser.

I söder avgränsas primär zon av Kolbäcksån.

Det finns enligt SGU:s kartunderlag en rörlig grundvattendelare i åsen norr om Kolbäcksån mellan de två brunnsområdena, i höjd med Stensnäs. Då det inte finns grundvattennivåmätningar i området har denna inte kunnat lokaliseras närmare. Den primära zonen omfattar därför hela grundvattenmagasinets sträckning mellan brunnsområdena.

Den primära zonen avgränsas i öst och väst så att de områden där åsen går i dagen omfattas av zonen. Gränsen har justerats efter vägar och fastighetsgränser.

3.1.2 Primär skyddszon söder

Den primära zonen vid Kolbäck har avgränsats för att omfatta områden nära vattentäkten där grundvattenmagasinet går i dagen. I detta område är sårbarheten för förorening stor.

I norr och söder har primär zon avgränsats efter rinntidsberäkningar med anpassning till vägar och fastighetsgränser. Gränserna är dragna där beräknad transporttid till vattentäkten är 100 dygn, vilket motsvarar ca 100 m från vattentäkten.

Den primära zonen avgränsas i öst och väst så att de områden där åsen går i dagen omfattas av zonen. Gränsen har justerats efter vägar och fastighetsgränser.

3.2 Avgränsning av sekundär skyddszon

Den sekundära skyddszonen har avgränsats för att ge ett utökat skydd för grundvattenmagasinet samt för att skydda ytvattnet. Motiven till avgränsning ser olika ut för yt- och grundvatten och dessa presenteras nedan.

3.2.1 Grundvattenmagasinet

Den sekundära zonen har avgränsats för att omfatta grundvattenmagasinet såsom det visas i SGU:s kartmaterial samt en zon runt detta där vatten kan rinna till magasinet.

3.2.1.1 Norr om Kolbäcksån

I norr har sekundär zon för grundvattenmagasinet avgränsats, precis som primär zon, efter SGU:s avgränsning av den mer vattenförande delen av grundvattenmagasinet, med anpassning till vägar och fastighetsgränser.

Norr om Kolbäcksån dras den sekundära zonens västra gräns så att grundvattenmagasinet och närliggande bebyggd mark, jordbruksmark och vägar omfattas. Gränsen har justerats efter vägar och fastighetsgränser.

I öster sträcker sig den sekundära zonen till Kolbäcksåns östra sida och omfattar Kanthals fastighet. I detta område har det konstaterats hydraulisk kontakt mellan grundvattenmagasinet i åsen och vattenförande jordlager under fyllning och lerlager vid Kanthals fastighet. Med tanke på risk för föroreningsspridning från fastigheten inkluderas fastigheten i vattenskyddsområdet. En del av området är identifierat som lera men baserat på noterad påverkan vid Hallstahammars vattentäkt från Kanthal kan det ur riskperspektiv anses lämplig att utöka vattenskyddsområdet att innefatta närliggande områden till isälvsmaterialet.

3.2.1.2 Söder om Kolbäcksån

Söder om Kolbäcksån har den sekundära skyddszonen avgränsats så att området där grundvattenmagasinet går i dagen omfattas, från ån ner till Kolbäck. I detta område har det tidigare förekommit materialtäkter på flera platser (Hallstahammar, 1990). De åsformationer som tidigare funnits är idag till stor del utbrutna. Materialbrytningen har gjort grundvattenmagasinet mer sårbart för förorening. Idag är det till stor del naturmark som omfattas av skyddsområdet mellan Kolbäcksån och Kolbäcks samhälle. Området omfattas ändå av vattenskyddsområdet för att säkerställa att markanvändningen inom dessa sårbara områden inte ändras på ett sätt som ökar riskerna för vattentäkten.

I Kolbäcks samhälle har den sekundära skyddszonen en större utbredning i öst-västlig riktning än längre norrut. I öster och söder har sekundär zon avgränsats efter schablonmässiga rinntider, med anpassning till vägar och fastighetsgränser. Gränserna är dragna där beräknad transporttid till vattentäkten är ett år, vilket motsvarar ca 450 m från vattentäkten.

I väst sammanfaller gränsen för sekundär zon med gränsen för primär zon då detta bedöms uppfylla skyddet. Zonerna sammanfaller då den primära skyddszonen sammanfaller med grundvattenmaga-

sinets utbredning. Eftersom jordarten i området består av lera bedöms inte den sekundära skyddszonen behöva utökas i väst. Avrinningen i området väster om gränsen bedöms ske till Kolbäcksån och inte till grundvattenmagasinet.

3.2.2 Strömsholms kanal och Kolbäcksån

Rinntiden i Kolbäcksån är snabb, från kommungränsen till intaget beräknas den till ca 3 h (WSP, 2016). Det finns idag en återvinningscentral strax norr om Trångfors, i anslutning till ån. Där har vissa åtgärder gjorts för att rena och fördröja dagvattnet från verksamheten för att minska påverkan på Kolbäcksån. Återvinningscentralen kommer också att flyttas/läggas ner framöver.

Det förekommer utöver detta inte några stora riskkällor i anslutning till ån i kommunens norra delar. Norr om kommungränsen, på sträckan söder om Surahammars tätort, finns inga större riskkällor. Den sekundära skyddszonen avgränsas därför i norr vid bron där väg 252 korsar ån. Vägen inkluderas i vattenskyddsområdet. I söder avgränsas den sekundära zonen i ån strax söder om E18, där grundvattenmagasinet korsar ån. Zonen omfattar en 50 m bred strandzon runt ån.

4 Förslag till vattenskyddsföreskrifter

Nedan redovisas förslag till vattenskyddsföreskrifter för vattenskyddsområdet.

1 § Kemiska produkter

Primär skyddszon

Hantering av mer än 50 liter kemiska produkter kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för transporter.
- Undantag gäller för bränsle i drifttanken på fordon eller i reservkraftverk med sekundärt skydd.
- Undantag gäller för befintlig lagring som har tillstånd sedan tidigare och har sekundärt skydd eller befintlig lagring som sker i ett utrymme inomhus som saknar golvbrunn.
- Undantag gäller hantering i samband med akuta åtgärder för att trygga trafiksäkerhet eller framkomlighet på allmän väg.
- Undantag gäller för hantering av förpackade produkter avsedda för försäljning i detaljhandeln.
- Undantag gäller för bekämpningsmedel
- Undantag gäller för växtnäringsämnen

Sekundär skyddszon

Hantering av mer än 150 liter kemiska produkter kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för transporter.

- Undantag gäller för bränsle i drifttanken på fordon eller i reservkraftverk med sekundärt skydd.
- Undantag gäller för befintlig lagring som har tillstånd sedan tidigare och har sekundärt skydd eller befintlig lagring som sker i ett utrymme inomhus som saknar golvbrunn.
- Undantag gäller hantering i samband med akuta åtgärder för att trygga trafiksäkerhet eller framkomlighet på allmän väg.
- Undantag gäller för bekämpningsmedel
- Undantag gäller för växtnäringsämnen

2 § Bekämpningsmedel

Primär och sekundär skyddszon

Yrkesmässig spridning av kemiska bekämpningsmedel kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för punktbehandling.

3 § Växtnäring

Primär och sekundär skyddszon

Lagring av växtnäring direkt på mark är **förbjudet**.
Att anlägga nya eller ändra befintliga gödselanläggningar kräver **anmälan** till bygg- och miljönämnden.

4 § Fordonstvätt

Primär och sekundär skyddszon

Fordonstvätt är **förbjudet**.

- Undantag gäller för tvätt i recirkulerande anläggning som saknar utsläpp av avloppsvatten eller i anläggning som är ansluten till det kommunala spillvattennätet, och
- Undantag gäller för avsköljning med kallt vatten, utan användning av avfettnings- eller tvättmedel eller utrustning för högtryck.

5 § Avloppsvatten

Primär och sekundär skyddszon

Att anlägga nya enskilda avloppsanläggningar för hushållsspillvatten är **förbjudet.**
Att åtgärda en befintlig enskild avloppsanläggning för hushållsspillvatten kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

6 § Hantering av avfall mm

Primär skyddszon

Deponering av snö från område utanför primär skyddszon är **förbjudet.**
Lagring av farligt avfall kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för lagring av farligt avfall från det egna hushållet.

Uppläggning av avfall, förorenade massor, eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för kompostering av hushållsavfall på den egna tomten,
- Undantag gäller för trädgårds- och parkavfall
- Undantag gäller för tillfällig uppläggning i samband med och i direkt anslutning till markarbeten.

Användning av avfall, förorenade massor, eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll, för utfyllnad eller andra anläggningsarbeten, är **förbjudet**.

Sekundär skyddszon

Deponering av snö från område utanför vattenskyddsområdet är **förbjudet.**
Lagring av farligt avfall kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för lagring av farligt avfall från det egna hushållet.

Uppläggning av avfall, förorenade massor, eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för kompostering av hushållsavfall på den egna tomten,
- Undantag gäller för trädgårds- och parkavfall
- Undantag gäller för tillfällig uppläggning i samband med och i direkt anslutning till markarbeten.

Användning av avfall, förorenade massor, eller massor med okänt ursprung eller okänt föroreningsinnehåll, för utfyllnad eller andra anläggningsarbeten, är **förbjudet**.

7 § Täktverksamhet, schakt- och anläggningsarbete

Primär skyddszon och sekundär skyddszon

Täktverksamhet är **förbjudet.**
Schaktningsarbeten på land, omfattande en yta på mer än 100 m^2 och ned till ett medeldjup på mer än 0,5 meter kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för akuta schaktningsarbeten som är nödvändiga för att trygga trafiksäkerhet, framkomlighet på allmän väg, dammsäkerhet eller för sanering vid olyckor.
- Undantag gäller för akuta schaktningsarbeten som är nödvändiga för att trygga vatten-, värme- eller elförsörjning, avloppshantering eller tele- eller IT-kommunikation.

Schaktningsarbeten på land, omfattande en yta på mer än 10 m^2 och ned till ett medeldjup på mer än 0,5 meter kräver **anmälan** till bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för akuta schaktningsarbeten som är nödvändiga för att trygga trafiksäkerhet, framkomlighet på allmän väg, dammsäkerhet eller för sanering vid olyckor.
- Undantag gäller för akuta schaktningsarbeten som är nödvändiga för att trygga vatten-, värme- eller elförsörjning, avloppshantering eller tele- eller IT-kommunikation.

Sprängning, pålning, spontning eller borrning kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller för brunnsborrning för den allmänna vattenförsörjningen.

8 § Energianläggningar och brunnar

Primär skyddszon

Ny anläggning för lagring eller utvinning av värmeenergi eller kyla från jord, berg eller grundvatten är **förbjuden**.
Inom primär skyddszon är nyetablering av enskild brunn för vattenuttag förbjudet.

- Undantag gäller brunn som nyttjas för den allmänna vattenförsörjningen.

Sekundär skyddszon

Ny anläggning för lagring eller utvinning av värmeenergi eller kyla från jord, berg, grundvatten eller ytvatten kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.
Inom sekundär skyddszon kräver nyetablering av enskild brunn för vattenuttag **tillstånd** bygg- och miljönämnden.

- Undantag gäller brunn som nyttjas för den allmänna vattenförsörjningen.

9 § Väghållning

Primär skyddszon

Spridning av dammbindningsmedel kräver **tillstånd** från bygg- och miljönämnden.

10 § Allmänna bestämmelser

Inom vattenskyddsområdet får vattentäktens huvudman ta annans mark i anspråk för att sätta upp informationsskyltar om vattenskyddsområdet.

Där allmänna vägar passerar vattenskyddsområdet ska skyltar finnas som utmärker vattenskyddsområdet yttre gräns. VA-huvudmannen ansvarar för att skyltar sätts upp på dessa platser och i övrigt längs vägar där det bedöms nödvändigt.

På plats där petroleumprodukter eller andra miljö- och hälsofarliga produkter hanteras, ska det finnas skyltar som informerar om att man befinner sig inom vattenskyddsområde. Skyltarna tillhandahålls av VA-huvudmannen och sätts upp av ansvarig verksamhetsutövare.

I de fall tillstånd krävs enligt dessa föreskrifter ska skriftlig ansökan inlämnas till bygg- och miljönämnden. Vid beslut om tillstånd kan nämnden meddela de villkor som bedöms nödvändiga för att undanröja eller minska risken för oacceptabel vattenförorening.

Dispens från förbud enligt dessa föreskrifter kan efter skriftlig ansökan medges av Länsstyrelsen i Västmanland, under förutsättning att sökanden kan styrka att den sökta dispensen inte motverkar syftet med föreskriften och att det finns särskilda skäl för en dispens.

Tillstånd enligt dessa föreskrifter krävs inte om verksamheten är tillståndsprövad eller omfattas av pågående prövning av tillståndsansökan enligt 9, 11 eller 12 kap. miljöbalken eller enligt förordning utfärdad med stöd av miljöbalken. Vidare krävs inte tillstånd om den reglerade verksamheten (åtgärden) är prövad, eller kommer att prövas, med stöd av väglagen (1971:948), lagen om byggande av järnväg (1995:1649), ellagen (1997:857) eller andra lagar där miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken krävs.

Ansvarig verksamhetsutövare för verksamhet som har påbörjats före dessa föreskrifters ikraftträdande och som genom dessa bestämmelser blir tillståndspliktig, ska senast två år efter ikraftträdandet ha inkommit med ansökan till bygg- och miljönämnden.

4.1 Definitioner av begrepp

Nedan definieras begrepp som förekommer i dessa föreskrifter.

Avfall: Varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Brandfarliga vätskor och spilloljor: Här avses samma definition som i NFS 2021:10. Brandfarliga vätskor har en flampunkt som inte överstiger 100°C. Spillolja är avfall som utgörs av mineralolja, se definition i NFS 2021:10/Avfallsförordning (2020:614).

Enskild avloppsanläggning: Anläggning för omhändertagande (rening) av avlopp från hushåll, med en belastning motsvarande maximalt 200 personekvivalenter (pe).

Farligt avfall: Avfall klassificerat som farligt enligt gällande bestämmelser i miljöbalken med förordningar.

Fordonstvätt: I föreskrifterna avses tvätt av fordon annat än avsköljning med kallt vatten.

Förorenade massor: Massor från ett förorenat område eller efterbehandlingsobjekt, det vill säga från ett område, en deponi eller mark, vars föroreningshalt överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning.

Hantering: Verksamhet eller åtgärd som utgörs av tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden inklusive spridning.

Hushållsspillvatten: Spillvatten som till övervägande del utgörs av klosettvatten samt bad-, disk-, och tvättvatten.

Kemiska bekämpningsmedel: Kemiska produkter innehållande växtskyddsmedel och biocider som är avsedda att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Kemiska produkter: Vätskeformiga ämnen och beredningar klassificerade och märkta som farliga kemiska produkter, enligt den så kallade CLP-förordningen eller tidigare gällande föreskrifter KIFS 2005:7.

Nederbördsskydd: Tak och väggar eller motsvarande anordning som skyddar mot nederbörd.

Punktbehandling: Behandling med en metod som medför att bekämpningsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet för bekämpningen. Ett exempel på detta är behandling av en stam eller ett rotsystem i taget och med en metod som har sådan precision att inget bekämpningsmedel hamnar någon annanstans än på det avsedda objektet och endast täcker/berör en begränsad del av objektet – till exempel fickning eller pensling/avstrykning.

Sekundärt skydd: Med sekundärt skydd avses anordningar enligt nedanstående punkterna 1–5 som säkerställer att hela mängden av det hanterade ämnet eller produkten kan samlas upp. Det sekundära skyddet utgörs av ett tätt material som är beständigt mot avsett ämne eller produkt.

- Invallning för enskild cistern eller behållare.
- Invallning som är gemensam för flera cisterner eller behållare.
- Dubbelmantlade rörledningar.
- Dubbelmantlade cisterner och behållare.
- Annan anordning som säkerställer att hela mängden av det hanterade ämnet eller produkten kan samlas upp.

Schaktning: Sänkning av markytan, det vill säga att åstadkomma en grop i marken, eller utjämnande av nivåskillnader inom ett område.

Uppläggning: Lagring på mark under pågående arbete kortare tid än tre månader.

Växtnäring avser mineraliska gödselmedel, stallgödsel (fastgödsel, kletgödsel, flytgödsel samt urin), avloppsslam, vedaska samt övriga organiska gödselmedel, dock inte gödsel från betande djur inom vattenskyddsområdet.

Yrkesmässig: Såväl fysiska som juridiska personer kan bedriva yrkesmässig verksamhet. För att någon ska anses bedriva yrkesmässig verksamhet förutsätts att verksamheten har en viss omfattning och varaktighet, samt ett objektivt fastställbart vinstsyfte och är av självständig karaktär.

5 Tillsyn och prövning enligt vattenskyddsföreskrifterna

Som framgår av föreskrifterna ska tillstånd enligt dessa sökas hos Hallstahammars kommun.

När Länsstyrelsen beslutar om vattenskyddsområde blir de också tillsynsmyndighet. Hallstahammars kommun planerar att ansöka om överlåtande av tillsynen hos Länsstyrelsen.

Kommunen önskar inte ta över dispensprövningar. Länsstyrelsen bedöms vara en bättre instans för sådan prövning.

6 Motiv till föreslagna föreskrifter

Nedan ges en kortfattad förklaring till respektive föreskrift

1 § Kemiska produkter

Spill- eller läckage av petroleumprodukter och även andra kemikalier kan orsaka stor skada för vattentäkten även i små volymer. Eftersom grundvattenmagasinet bitvis är mycket sårbart används en skarpare reglering i primär zon. Samtidigt har undantag skrivits med avsikt att inte omfatta kemikaliehantering i en vanlig villa då bedömningen är att riskerna vid sådan hantering får accepteras i vattenskyddsområdet.

Hantering av brandfarliga vätskor och spilloljor regleras redan i nationella föreskrifter från naturvårdsverket, NFS 2021:10. Föreskriften har därför anpassats för att undvika konflikt/dubbelreglering med hänsyn till dessa.

2 § Bekämpningsmedel

Det förekommer jordbruksmark inom föreslagen primär och sekundär zon. Riskerna kopplat till detta är främst vid påfyllning eller rengöring av bekämpningsmedelsspruta eller annan hantering med risk för spill och olyckor. I tidigare föreskrifter reglerades hantering och spridning av bekämpningsmedel. Spridning av växtskyddsmedel är också tillståndspliktigt i vattenskyddsområden inrättade innan 1 jan 2018 enligt NFS 2015:5. Det innebär att vattentäkten idag har ett skydd mot sådan hantering.

För att yrkesmässigt få hantera bekämpningsmedel krävs behörighet. Det finns också generella regler kring spridning av bekämpningsmedel inom ramen för säkert växtskydd. Det bedöms inte motiverat att införa restriktioner på annan hantering än spridning av kemiska bekämpningsmedel i vattenskyddsföreskrifterna.

3 § Växtnäring

Jordbruksmark förekommer i både primär och sekundär skyddszon. Grundvattenmagasinet är på flera ställen sårbart och avrinningen till ytvatten kan ske snabbt. Större mängder växtnäring kan orsaka problem med vattenkvaliteten. Där är främst läckage från lagring på mark ett problem.

I tidigare föreskrifter lagring på mark samt nyanläggning av gödselanläggningar förbjudet inom inre zon. I yttre zon krävde dessa åtgärder tillstånd. Vid all lagring av gödsel ska de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken följas och det innebär att lagringen inte får riskera att förorena mark eller vatten. I normalfallet sker gödsellagring i anläggningar för ändamålet. Gödsel kan i vissa fall tillfälligt lagras i stuka i fält. Givet grundvattenmagasinets sårbarhet regleras detta med förbud i föreskrifterna.

4 § Fordonstvätt

Det förekommer bostadsbebyggelse på grundvattenmagasinet där fordonstvätt på egna tomten kan förekomma. Föreskriften föreslås för att minska risker kopplat till tvättkemikalier och avfettningsmedel. Avsköljning med kallt vatten bedöms kunna tillåtas.

5 § Avloppsvatten

Enskilda avlopp med utsläpp till yt- eller grundvatten kan utgöra en risk för vattentäkten om de inte uppfyller gällande reningskrav, är felkonstruerade eller är många till antalet. Befintliga enskilda avlopp bedöms inte utgöra en betydande risk så länge de uppfyller gällande krav. Däremot är det inte lämpligt att fler enskilda avlopp tillkommer i primär zon.

Anläggande av enskild avloppsanläggning regleras i miljöbalken med tillståndsplikt eller anmälningsplikt. Föreskriften innebär att de anmälningspliktiga åtgärderna kräver tillstånd inom vattenskyddsområdet.

6 § Hantering av avfall m.m.

Lagring av farligt avfall sker inte i stor omfattning inom föreslaget vattenskyddsområde. Med tanke på farligheten hos vissa ämnen som kan lagras i detta syfte föreslås ändå tillståndsplikt för sådan hantering.

Uppläggning och användning av potentiellt förorenade massor utgör en risk för vattentäkten, speciellt inom områden där grundvattenmagasinet är sårbart.

7 § Täktverksamhet, schakt- och anläggningsarbete

Markarbeten i och i anslutning till grundvattenmagasinet utgör en risk eftersom det kan öppna spridningsvägar för kemikalier till grundvattnet och för att det kan innebära att skyddande lager

ovan grundvattenmagasinet minskas eller tas bort. Spill eller läckage från arbetsmaskiner vid sådana arbeten är extra riskfyllt. Genom föreslagna föreskrifter införs möjlighet att ställa krav så att riskerna med sådana arbeten kan förebyggas.

Markarbeten i vatten eller inom vattenområdet utgör vattenverksamhet och är alltid anmälnings- eller tillståndspliktigt. Inom ramen för en sådan prövning kan även krav för att minimera risk för förorening av vatten ställas.

8 § Energianläggningar och brunnar

Precis som andra markarbeten kan anläggning av brunnar utgöra en risk för förorening av grundvatten.

Läckage av köldbärarvätska har historiskt pekats ut som en risk för vattentäkter. Risken är dock mindre idag eftersom produktutvecklingen lett till att mer miljövänliga vätskor används.

Anläggning av värmepumpar (annat än för luftvärme) är också anmälningspliktiga i kommunen.

9 § Väghållning

Spridning av dammbindningsmedel på vägar inom primär zon, där grundvattenmagasinet går i dagen, medför en risk för förorening av grundvattnet. Samtidigt är det ett sätt att minska risken för olyckor på vägarna, vilket också medför risk för vattenförorening. Eftersom åtgärden kan behöva förenas med villkor för att minska risken för förorening av grundvattnet föreslås tillståndsplikt.

7 Risker som inte kan avhjälpas med föreskrifter

I riskanalysen (ELVA AB, 2017) framgår att de största riskerna för vattentäkten är (utan inbördes ordning):

1. Läckage från avloppsledning (yt- och grundvatten)
2. Energianläggningar (grundvatten)
3. Släckvatten (yt- och grundvatten)
4. Utsläpp från förbränningsmotor på ”sjö” (yt- och grundvatten)

Av dessa är det endast energianläggningar som kan regleras på ett verkningsfullt sätt med vattenskyddsföreskrifter.

I vissa andra vattenskyddsområden finns föreskrifter mot vissa typer av förbränningsmotorer. Den föreskriften kan passa i sjöar där båttrafiken är koncentrerad till sjön. Strömsholms kanal trafikeras av båtar hemmahörande i olika hamnar och föreskriften blir därför svår att tillsyna och efterleva i

detta vattenskyddsområde. Risken kan i stället reduceras med beredskapsåtgärder och tillgång till material för att begränsa spridningen av ett utsläpp.

Även släckvattenhantering är svårt att reglera med föreskrifter. Risken kan i stället reduceras med beredskapsåtgärder vid verksamheter och åtgärder i dagvattenhanteringen.

I tidigare vattenskyddsföreskrifter angavs att spillvattenledningar skulle vara täta. Det är svårt att kontrollera status på avloppsledningar för att se till att detta efterlevs. Regelbunden förnyelse och underhåll av ledningsnätet är ett annat sätt att minska risken för läckage.